

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru z pošiljanjem
na dom
za celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 15.

V Mariboru 25. julija 1867.

Tečaj I.

Vabilo na naročbo.

Častiti gospodje, ki so bili naročeni samo za prvo pol-
letje in katerih naročnina je zatoraj že končana, so prošeni naj
se blagovolijo kmalu naročiti za drugo polletje. Nadalje pro-
simo tudi sploh vse rodoljube in prijatelje za duševno in
materialno podporo. — Novi naročniki še dobije vse
liste drugega polletja.

Potreba kmetijskih in realnih šol.

Zraven političnega življenja, katerega glavna pravila so
premenljiva, kakor jih okoliščine nanašajo in jih vodijo
osebe, stoji z enako pravico gospodarsko življenje, katero
vender tirja, da je bolj odkritosrčno obravnavamo, ker ima
potrebo stalnega v sebi, in je podlaga ljudskemu bogastvu,
duševnemu razvijanju in svobodi, — ker brez narodne
premožnosti svoboda ni mogoča. — Ono tirja tedaj
tudi pred vsim drugim poročstvo obstanka, da se politično
življenje ž njim poravna in mu garantira tiste pripomočke,
kteri je iz dosedanjega neugodnega stana izpeljejo. Mali
ogled v javnem, zlasti pa v gospodarskem življenju posve-
doči naše misli o važnosti gospodarstva, pokaže pa nam tudi
njeno sedanjo nevarnost, ker mu je glavni pogoj: kupčija,
obrtinja, kredit pokvarjen, celo uničen, in ker je mera dav-
kov, — tistih odstotkov, ktere vsaki državljan primerno k
državnemu gospodarstvu iz svojega čistega dohodka prikla-
dati mora, — prenapeta, ker v izvorni kapital ljudstva sega,
in tako rodovitnost, s tim pa trpežnost plačevanja davkov
oslabi. Vlada tedaj, ktera svojo nalogo spozna, da mora
pred vsim za obstanek močne države, za premožnost ljudstva
skrbeti, bi morala vzrokom slediti, kteri so zakrivili, da je
gospodarstvo naše za potrebami časov zaostalo, namesto na-
predovalo, da še so naši, že tako siromašni znani izvirki
domače obrtnosti vsahnoli, da so na vnanjem sejmu naši
pridelki tako redki, in najdemo na domačem z večine tuje.
Da se pa ta nadleženi stan kakor naj prej poboljša, mora se
skrbeti za izobraževanje ljudstva, prizadevati si za tisti po-
goj vsega napredka in razvitka premožnosti, brez ktere so
vsi poskusi brezuspešni, — t. j. zraven dobrih ljudskih šol,
na narodni podlagi, z domačim slov. jezikom
osnovane kmetijske, obrtnijske in realne sole,
kterih vravnava višje sega, kakor mladež nektera leta brez
prida v tujih jezikih vaditi, kar še ne premore poti k višji
omiki pokazati. Kde imamo mi Slovenci do sedaj učilnice,
ktere za učeno, kakor za obrtno in kupčijsko izobraženost
skrbijo, in katerih se pri drugih narodih tako obilno nahaja?
Manjka nam tedaj na polju duševne in telesne koristi vsak
radosten napredek! Štajerski deželni odbor je res potrebo
sprevidel *), da se realne in gospodarske šole vpeljati mo-
rajo. Ali da ta Štajerski odbor tako sebično in pristrano
le za nemški narod skrbi, in realne in kmetijske šole samo
za Gradec, Maribor, kteri se tudi bolje k Nemcem prištevata,
in za Judenburg! predlaga, da se z velikim veseljem po
svetu kriči, da tudi v tem pitanju nas Slovence z prazno
žlico napitati misli, to se nam jako čudno zdeti mora. Kde
tu pravica ostane, naj se tisti prašajo, kteri zraven nemškega
tudi slovenski narod zastopajo; naj se prašajo, ali s tim, da

spodnjemu Štajerju in njegovim slovenskim prebivalcem njih
pravice kratijo, celi deželi, ja celi državi ne škodijo. Kteri
nasprotni vzroki je zadržavajo? ali se upirajo na nerodo-
vitno zemljo, na nezmožne prebivalce? Ali ni ravno južna
štajerska dežela zemlja za najdaljši napredek v umnem gos-
podarstvu naj bolj sposobna? Ozrimo se samo v deželo, v
kteri živa priča za nas govori, in postavimo našim žitnim
poljem, sadunosnemu hribovju, rodovitnim vinskim goricam in
dobremu podnebjju Švajcarske bregove na stran, kder v
dolinah vlada italjska vročina, na višinah sibirski zima; kder
polja ne poznajo, in v obče njihova dežela ravno razvitku
obrtnosti ni naj bolj ugodna. Nikder ne producira zemlja
neizdelane snove za svoje fabrike, vender so obrtne švaj-
carske fabrike pri dobri tehniški omiki, pri svoji trdni volji
zmagale in si pot utrle na vse sejme zemlje, tako da se
lahko oni v obrtniji z Nemško, Francozko, Angleško merijo,
v nekterem je celo prekosijo. Sili nas tedaj to k žalostnemu
priznanju, koliko krivico nam delajo, da nam samoupravo
kratijo, ali pa toto, kolikor je imamo, deželni odbor tako na-
pčno za nas rabi. Vzrok temu je vladložnost Nemcev, ktere
so se na političnem polju tako črez nas navadili, in ktera
tako daleč ide, da tudi v naše gospodarsko življenje sega,
in nam izvire zadeluje, kteri bi nam bogastvo in s tem svo-
bodo prinesli mogli. Ali ta skrivnost meri na to, da se
nemška rodovitnost krepi in množi, naša pa slabi in vniči;
iz česar oni svoj dobiček za svoje neizmerno vladoljubje
jemljo. Veča rodovitnost namreč napravi, da se veliki ka-
pitali nabirajo, in ti so sopet temelj, da se pridelovanje po
meri povikša. Tako bi to lahko v neizmerno izpeljali, kar
je neovržno gotovo, da ta narod vedno bogatejši, uni sploh
siromašnejši postaja; ker gospodarsko pridelovanje je tisti
izvir narodnega bogastva, kteri nikoli ne vsahne. Vsaki
mora tedaj skrbeti, da ne gospoduje samo na svojem sejmu,
ampak si prizadeva, da se tudi z drugimi lahko poganja, in
si tudi tuje sejme pridobi. Pitanje je le, ktera so sredstva
in poti? Da se tedaj kmetovanje in obrtna delavnost med
našimi delavci poveča in se obema vrstama pridobitve novejš-
šega napredka v prid obrnejo, je neobhodno potrebno, da se
posebno kmetijske in rokodelske učilnice in za višo omiko
realke na slovenski zemlji napravijo. Gospodarska izobra-
ženost nese svoje moči v neštevilnih žilah od osebe do
osebe, razplodi je od roda do roda, od stana do stana, od
ljudstva do ljudstva, se brez meje povikša, vsaki napredek
v gospodarstvu naredi nove, do sedaj skrite in zvezane
gospodarstvene moči razveže, da občno blago postanejo. Ker
tedaj razširjena in občna gospodarska omika bogastvo neiz-
merno pomnoži, moral bi se duh vneti, mesto da se z zane-
marjenjem izobraženosti zadržuje in veže. Poglejmo v tem
oziru, kar se bogastva in števila ljudstva tiče, od ene strani
Nemško, Angleško, severoamerikanske dežele; od druge
strani Turčijo, Španijo, Meksiko, ali pogledjmo samo na ze-
dinjene države amerikanske, z svojimi 30 milijoni prebival-
cev, ktere so pred 300 leti komaj enemu milionu Indijancev
ubožna domačija bila. Na toti stopnji, kar se bogastva tiče,
smo tudi mi Slovenci, da imamo samo nado v neznani bo-
dočnosti pred seboj, in žalostno skušnjo za seboj! Nikdo ne
more tajiti, da naše kmetovanje in obrtnija se ne razvija tako
naprej kakor to sedanji čas zahteva, ker ima malo kdo med
Slovenci priložnosti v domačih obrtnijskih šolah, v domačem
jeziku za obrtnijstvo, rokodelstvo in kmetovanje pripravljajo
cih nauk se učiti. Trditi pa se mora, da je postava, ktera

*) Kakor sem slišal.

zdaj nad celim gospodarstvom vlada, da se kmetovanje nikoli samo od sebe, ampak skoz napredek obrtnijskega življenja razvija, resnična. Slovensko ljudstvo tedaj in pravica tirja in prva naloga deželnega odbora je, da Slovencem pred vsim drugim za slovensko kmetijsko in realno šolo skrbi, in to naj bolj v starozgodovinskem mestu Ptuj, na sredi velikega polja, v pričo rodovitnih slovenskih gor, da kakor najprej veliko krivico dobro stori, ktera je nam Slovencem tako dolgo škodila, da se pomaknemo naprej za drugimi izobraženimi narodi in si premožnost, bogastvo zagotovimo, edini porok više omike in svobode.

Bodislaw.

Začetek jugoslavjanske akademije.

Dne 28./16. julija je glavni zbor jugoslovske akademije.

Pripravlja se k temu slavnemu dnevju jugoslavjanskega duha in rodoljubja, mislimo veselo dolžnost izpolniti, ako razložimo avstrijskim Slavjanom, kako se je ta akademija začela, ker smo globoko prepričani, da se bode celi slavjanski svet vstanovljenju tega zavoda jako veselil.

Rojstni dan jugoslavjanske akademije je 10. december 1860. Tega dne namreč se je n. v. odpis na bana Sokčevića od 5. dec. 1860 v banalskem zboru oznanil, s katerim se je 1. hrvaško-srbski jezik kot diplomatičen za celo javno življenje v trojneodini kraljevini spet vpeljal. 2. vstanovljenje posebne dvorne kancelije v Beču za vse politične, sodniške in naučne posle naznanilo. 3. oživljenje komitatov in imenovanje nadžupanov obljubilo in 4. se zapovedalo, da tudi Dalmacija svoje zastopnike v ravno zbrani banalski zbor pošlje, da bi se sporazumeli z drugimi člani tega zbora zaradi zedinjenja dežele s sorodnima kraljevinama.

Na ta n. v. odpis, ki je naznanil politično spreobrnjenje trojedine kraljevine izročijo svitli previsokovredni škof Strosmajer banu list, ki se sme vstanovavni list jugoslavjanske akademije imenovati in se v kratkem takole glasi: „Narodno slovstvo naj več pripomore k napredovanju ljudstva; da bi to zamoglo, mora celi narod delati. To so sprevideli vsi izobraženi narodi starih in novih časov. Stvarili so si tedaj slovstvo, s ktrerega pripomočjo so desegli ono visokost izobraženosti, ktero prejšni in sedajni svet občuduje. O enakem namenu delajo tudi naj izvrstniši sinovi jugoslavjanstva že iz davnega in njih delanje je z združenjem hrvaškega in srbskega slovstva lep sad obrodilo. Pa zraven tega že združenega hrvaško-srbskega slovstva še obstojite dve posebni jugoslavjanski slovstvi, slovenska namreč in bulgarska. Celo jugoslavjanstvo pa vroče želi, skupno slovstvo si pridobiti.

Da se vresniči ta občen namen, je treba, da imajo vse duševno in materialne moči, ktere v jugoslavjanstvu na isti cilj merijo, sredino. Takšna sredina bi bila akademija, v kateri bi se naj imenitnejši glave Hrvatov, Srbov, Slovencev in Bulgarov zedinile in se posvetovale, kako bi se dala jugoslavjanska slovstva združiti. Takšen zavod (institut) pa potrebuje velike denarne pripomoči. Za temelj te jugoslavjanske akademije položim hitro 50.000 fl. in prosim v enem vse premožniše prijatelje jugoslavjanskega slovstva, na akademijo ne pozabiti, kakor jo tudi posebno priporočam našemu prihodnjemu deželnemu zboru. Pred vsem želim, da bi se odbor osnoval, ki bi brž ko brž pravila (statute) tega omenjenega učenega društva napravil. Organizem v obče naj bo, kakoršnega imajo druge akademije, vendar opomnim, da mora jugosl. akademija čisto znanstven značaj obdržati in razširjanje za ljudsko omiko namenjenih knjig se naj prepušča društvu, ki bo skoro se osnovalo. Konečno želim, da bi odbor akademijni sredstva poiskal, po katerih bi se k združenju vseh moči hrvatska matica in zagrebsko zgodovinarsko in arheologično društvo s jugoslavjansko akademijo zedinilo.

Na to zadoni veseli nenehajoči klik banalnega zbora in ta sklene, „naj se k večnemu spominu, kak dolgo slavski narod živi, to velikodušno rodoljubno djanje svitlega previsokovrednega škofa Djakovskega v zapisnik zapiše, in prihodnjemu deželnemu zboru trojedine kraljevine naroči, da v rečeh jugosl. akademije po želji blagodarilnega vstanovnika nadalje postopa.“

Na podlago ravno rečenega sklepa hrvatske banalne konferencije leta 1860 izvoli zagrebački deželni zbor leta

1861 v 9. seji dne 28. aprila dva odbora, enega, da napravi pravila jugosl. akademije, drugega pa, da sprejme jugosl. akademiji darovane denarje in z njimi primerno ravna. Ta zadnji odbor je že prve dni svojega delovanja velik vspeh imel. Podpisalo je za jugosl. akademijo hitro; mesto Zagreb 10.000 fl., grof Jul. Janković 100.000 fl., kardinal Haulik 10.000 fl., srenja Dugoselo 5000 fl., svobodno mesto Koprivnica 1000 fl., grof Juri Jelačić 1000 fl., ban Sokčević 1000 fl., baron Vranicany 10.000 fl., baron Ožegović 5000 fl., baron Prandau 10.000 fl. itd. itd.

V sled vseh teh prineskov je narastlo premoženje jugosl. akademije do današnjega dneva na več ko 300.000 fl., h kateremu celemu znesku je vladika Strosmajer sam pripomogel z blizo 70.000 goldinarji; s tega sledi, da je jugosl. mecen s tem svojim činom „naj večega Ogra“ Szechenyi-a daleč prekosal, kteri je „ogrski akademiji“ svoje dni 50.000 fl. daroval. Škof Strosmajer si je s tem stvarjavnim začetkom spominek „aere perennius“ v kulturni zgodovini jugoslavjanstva postavil.

To jugoslavjansko akademijo so svitli cesar potrdili 7. marce 1863; nje pravila pa še le tekoče leto. 28./16. t. m. tedaj se bode venčal jugosl. duh s prvim občnim zborom jugosl. akademije za znanstvenosti in umetnosti. (Zukunft.)

Gospodarske stvari.

Trsoznanstvo.

(Dalje.)

Št. 16. Jalovec zeleni, se tudi krhlikovec, rebola, vrbika hrustec, nemško, grüner Kanigl, grüner Kracher, Schmalztraube, lat. virgilia serotina imenuje.

Trs srednji; rožje rdečkasto rjavo, pikasto, s debelimi bunkicami, 3 — 4 palce vsaksebi. Listje podolgasto, svetlo, srednje narezano, ravno, špičasto zobčasto; veruge stranske malo razširjene, peteljna skoraj celo zaprta; močna petlja 3 palce dolga, proti solncu rdeča.

Grozd mal, gost, enojen; recelj kratek.

Jalovec se najde v Slovenskih in nemških vinogradih po Štirskem posamezno nasajen, v cvetu je celo občutljiv in se hitro posmodi, tako da komaj polovico jagod obdrži, daje sicer odviše sladko pa neobstoječe vino, ktero se naj kmalu porabi ali s drugim zmeša, drugače je prazno siratkasto, in ker tedaj ni za vino, ne za zobjanje, ga zatirajmo, in zavolj nerodovitnosti pa se prav imenuje jalovec.

Št. 17. Jalovec beli, weisser Kanigl, Ungeschickte, lat. Eugenia albida.

Trs srednji; rožje beložolto, z velikimi, volnatimi okami, Listje 8 palcev veliko, tenko, malo narezano; veruge, stranske nekaj razširjene, peteljna večidel zaprta; listje se od prejšnjega naj bolj loči, ker so cape na vse strani zvite, kodrave, in rob nazaj zavrt, zato se lahko pozna.

Doma je na Ogrskem, posebno pri Požunu, za nas nima vrednosti, ker se mraza boji, in je nerodovit, pa še gnije rad.

Št. 18. Pomorančar žolti, weisse Orangentraube, Trs prtličast; rožje šibko, kostanjevo.

Listje malo, okroglo, kakor pri žlahnini, kratko, kakor s 3. capami, ali na eni strani globokeje narezano, topo in kratkozobčasto; veruge stranske neenako razširjene, pri petlji tesne, potem na koncu odprte. Grozd mal, gost, enojen, klešću podoben, recelj srednji.

Nova, izvrstna, prav rodovitna trta, grozdje posebno za zobjanje, ker so jagode sočne, nenavadno prijetno sladke, prav zrele po pomorančnem cvetu dišavno okusne, le škoda, da grozd in jagode niso debelejšje.

Vinograd dobro kopati, je pol gnojiti.

Leta 1864 sem pušo, kmetijo prav soljeno kupil. Na ti je bila mala krpa vinograda, po domače: dajnsčak-domščak imenovan, jako zapuščen in zanemarjen, k temu še veliko slabih plitvo rastočih trt prav visokih. Iz sedem majhnih grabic dam le dve narediti; k čemu nek toliko praznega prostora? Že leta 1865 v jeseni in skoro skozi celo zimo dajam rovati in delati v ti krpi. Boljših plemen zavkažem vse trte pogrobati prav globoko z dobro podlago; vejunikom, zemljo in gnojem, kolikor je le mogoče bilo, ostale trte pa ni soko rezati, dobro okopati in povrhne zemlje pristrigati. Kar je pa bilo obsojene trte za izruti, na rod rezati; toda spomla-

danski mraz je storil, da se je grozdje skoro vse osipalo in po preobilnem dežju zgnjilo, akoprem trta ni pozebla, kar me je vtrdilo, da vtegne prihodnji nov vinograd dober biti. Prazne prostore so z rivčekom, s sajenkami, mušico, klešcem itd. zasadili, kolikor se je dalo.

O ti priložnosti še dostavim sledeče, kar se tiče zasajevanja. Ko se jame iskopljejo za sajenke s koreninicami in se v jame naj prvo vejnik polaga, deva, se mora na vejnik precej 3 do 4 palcev naj manj dobre zemlje nametati in na to sajenko postaviti s prikrajšanimi koreninami do 4 palcev, a ne potisniti konec sajenke do vejnika — sicer ne more rasti, ker v vejniku še surovem ne najde nobene moči, dokler ne strohni, in potem se naj dobro potlači z zemljo sajenka in jama napolni. Dobro okopana trta je lani tako lepo rožje, mladike pognala, da sem še skoraj vse ostale dobre trte pogrobati zamogel.

Na tak način se vsako leto več in več prideljuje, kar se ne bi doseglo, ako bi bil dal vso krpo prekopati trto izruti, in potlej s ključi, sajenkami ali vlačencami redoma zasajevati. Kar se tiče rajd, ima svoje dobro, da se ložej obdeljuje, pregleduje itd. pa tudi še več sitnega posebno, kadar kopači ne gledajo na rajde, ampak en trto sem, drugi svojo tam nagne in potisne, in tako brž rajde popačijo in pokazijo. Tudi je tako v rajdah zasajeni vinograd vsako 50. leto naj manj ves pogrobati, ako še je le les za to; rivček pa še veliko pred. Zato se jaz za rajde mnogo ne brigam, tem več pa za dobre rodovitne trte, krepko obdelovanje in gnojenje. Letos se že nadjam naj manj 3 do 4 polnjakov vina na oni krpi, bleku pridelati. Tudi vmes zasajeni re ni revček je nekteri že prav ploden in s kavrnki obložen. Naj mili Bog dopusti, da v lepem vremenu grozdje ocvete in nas toče nesrečne obvarje, bomo vsi vinorejci z letošnjimi pridelki prav veseli in zadovoljni. Izabelo sem že videl 12. maja čvesti.

Jančar.

Dopisi.

Iz Maribora. V saboto 20. t. m. so imeli četrtošolci tukajšne gimazije izpit iz štajerske zgodovine. Pavabljeni so bili k izpitu tudi v Mariboru bivajoči deželni poslanci, kateri so bili zadovoljni z napredovanjem učencev v domači zgodovini. — V nedeljo 21. t. m. je položil denarničar tukajšne čitavnice polletni račun, iz kterega se je pokazalo, da je čitavnica tudi v tem polletu nekoliko goldinarjev prihranila, tako, da ima zdaj nekoliko več, ko 700 gold. gotovega premoženja.

22. julija je prišla bula ali pismo papeževo, z kterim je imenovan častiti gosp. dr. Lovro Vogrin za stolnega prošta Lovodske škofije in že 23. t. m. je bil mnogočastiti gospod v to novo čast slovesno vpeljan.

23. t. m. je bilo tukaj v mašnike posvečeno 35 bogoslovcev in sicer 13 iz Lovodske, 22 pa iz Sekovske škofije, med zadnjimi je bilo 5 redovnih.

Od sv. Križa blizo Maribora. Dragi „Sloven. Gospodar.“ Moram ki iz naših planin žalostno novico oznaniti. Preteklo sredo 10. t. m. pred poldnom je strašni ogenj hišni hram in hlev Kašpara Jamnik-a kmeta na Slemenju št. 97. vpepelil. Kedar se je kruh pekel, se je peč podrla in švigajoči plamen je leseno hišo in slamnato streho na mah popadel in vgonobil. 6. otrok z očetom in materjo je brez strehe v siromaštvu.

Novičar.

Državni zbor.

Dne 13. t. m. je denarstveni minister baron Becke razlagal stanje avstrijskega denarja in dolga. To razlaganje se ob enem izroči tudi ogerskemu ministerstvu, da pride v roke zbornikom ogerskega državnega zbora in deputaciji, ki ima cis- in translajtske skupne zadeve razpravljati. Razlaganje pa ima ta namen, da se dozdajno gospodarstvo in one nprave potrdijo, ki so se zgodile brez državnega zbora, in posebno kar se dolga tiče, da se deputaciji lahko porazumete in izračunite, koliko pride na ogersko in koliko na cislajtsko polovino. Od leta 1860 — 1865 je novega dolga narastlo, tako da je za l. 1865 manjkalo 104,378.000 gld. Najelo se je zato 90 milijonov v srebru, kajti ni bilo druge volitve kakor posojilo ali bankrot. Najelo se je pod prav neugodnimi pogoji, kajti če je država moč in ustavnost zmajana, pravi minister, je mogoče le po viši ceni posojila

dobiti in pomankljivo varnost glavnice dostavljajo le povišane obresti in enaka dražila upnikov. Državni zbor leta 1865 je sicer hibe in rane državnega gospodarstva odkril pa jih ni zvratil. Vendar je posojilo začasno pomagalo, banki so se obroki lahko izplačevali, in ažijo je skoro minolo. Za leto 1866 je manjkalo 40 milijonov, k temu še pristopi londonska kriza in vojska, nastali so izredni stroški. Naj bolj je kazalo tiskati državni papir. Po vojski je treba bilo vojno odškodbo platiti, na to so posodili družniki, jim se še zdaj dolguje 14 milijonov in ta ostanek je že oskrbljen. Po Praškem miru se je imelo tiskanje državnih not v red spraviti in ob enem tudi pomagati državljanom, ki so škodo trpeli v vojski in na Ogorskem po mrazu. To se je zgodilo s postavo dne 25. avg. 1866, našla so se pota, da se je tim tirjavam zadostilo. Za leto 1867 zmanjuje 77 milijonov in ti so tudi že oskrbljeni po izrednih dohodkih. Na banko dolguje država 80 milijonov. V vsem skupaj ima država 3046 milijonov državnega dolga, 127 milijonov obresti, 24 milijonov poplačevavnic ali amortisacij, papirni denar, in kroničen deficit, t. j. kar vsako leto zmanjka.

Na to govori minister blizo takole: Ni treba te žalostne podobe še žalostnejše izslikati, vsaj že hočejo prevladati naj gorše misli, ampak prašam se, je li upanje, da izkocabamo iz tega žalostnega stanja s častjo? Po mojem živem pričanju, je upanje. In minister stavi svoje upanje na poravnavo s Ogorskim. A ostajajo še državni troški. Sedajni troški za upravo, za vojaške, za državni dolg, se komaj zmorejo ali se ne zmorejo. Stedeti ali šparati je premalo, premalo zda, treba bo misliti na druge pomočke. Prašam tukaj, je-li se dozdaj kaj rabila korist obče priznane samouprave? Smo-li nehali na Avstrijskem mnogo-vladiti, to je, z mnogimi uradniki vladati in o vseh potrebnih in nepotrebnih rečeh vladati? Je se li ljudstvo odvadilo za vsako malenkost prositi državne pomoči?

Davki in dače se ne morejo povišati, kajti so že tako napete, da ne tečejo več od dohodkov, ampak že od glavnice, in z večimi davki bi se ne doseglo druga, kakor več zaostankov. Al kaj se je dozdaj zgodilo za pravično razmerjenje davkov od premoženja, za potrebno popravno obrtniške in dohodninske dače, za vse posredne davke, kaj za umetno gospodarstvo monopolov ali samotrštva državnega imetka? Kako tuji še si te nasproti gospodarstvu narodnega in državnega blaga. In kaj se je zgodilo, da bi se povzdignolo narodno gospodarstvo v ljudskih in djanskih šolah, da se vzbudi delo in štedenje, da se oživlja družbovanje? Vse to in enako se pričakuje od Avstrijskega prerojenja, ki po tolikih skušnjah in po takih silnih bojih ima dati državi v miru na vse strani poboljšek in novo moč.

To razlaganje denarstvenega ministra se izroči denarstvenemu odseku.

Za novo kazensko postavo so se prejela do zdaj ta le načela: 1. hudodelni čini se razdelijo v dve vrsti namreč: v hudodelstva in v pregreške. Dozdaj je bila še tretja vrsta: prestopok. 2. Smrtna kazen, ki jo je odbor predložil odstraniti, se pusti z 79 glasi proti 56, za njo so glasovali tudi Slovenci. 3. Postavijo se sramotne in nesramotne kazni. 4. Posamni zapor. 5. Pogojni odpust kaznjencev. Ob enem je 19. t. m. minister pravosodja Hye podnesel vladino novelo h kazenski postavi, ki ima v načelu te le preuredbe: 1. tepenje se odpravi, 2. vkovanje v železje se odstrani, 3. razdelitev sramotnih in nesramotnih kazni in odjemanje državljske časti na 10 let.

Dne 18. je bila v državnem zboru vroča borba o tem, jeli bi se postavilo novo cislajtsko ministerstvo. Odsek za denarstvene zadeve je namreč predložil, naj se napravi adresa do cesarja in se prosi za deželno, t. j. cislajtsko ministerstvo, da imajo tudi cislajtske dežele svoje ministerstvo, kakor je imajo Ogri. Proti temu so ostro govorili Greuter, Svetec in Toman. Svetec kaže, da bi se s tim cislajtskim ministerstvom dualizmu krona postavila, tam vladajo Madžari, tukaj bi po svojem iz nemške večine stvorjenem ministerstvu vladali Nemci in kaže na nasledke, kaj se zgodi; kaj se godi n. p. Hrvaškem: Banska vlada čestita je odstranjena, kaznujejo se možni brez sodnije in sodnikov, ljudstvo se podbada in moti s krivimi obeti, da ne bo več velikih dač plačevalo i. t. d. Kam to pelje? Jaz mislim tje, pravi govornik, kder smo bili v začetku l. 1848, in bojim se, da država in ljudstva takrat ne bi imeli moči take nevarnosti premagati. In odkod bi Nemci imeli pravico vladati nad drugimi narodi? Zarad višje izobraženosti? Kaj bi rekli Nemci, ko bi pred

100 l. iz tega vzroka Francozi hteli vladati nad Nemci, ki so takrat bili pogrezneni v francosko literaturo in naj veči Nemeč kralj Fric II. sam ni maral na Nemštvo! Ali morda Nemci in Madžari večo dačo plačujejo na denarju in vojaki, ali je država močnejša, če stoji na dveh stebrih mesto na štirih? Nemci in Madžari se ednok morajo odločiti, jeli Avstrijo hočejo ali je nočejo. Pogoj Avstrije pa je prvi pomirjenje vseh narodov. Deželne samouprave nam treba, ne cislajtanskega ministerstva.

Tomanov govor pride prihodnjič. Predlog odborov je bil preklican od odbora samega, kajti je Beust se izjavil, da vlada misli zaželeno ministerstvo postaviti, potem ko se ogerska in cislajtanska delegacija poravnate o skupnih zadevah. — V delegacijo za poravnanje s ogersko delegacijo so izvoljeni dne 21. sledeči poslanci: Ziemialkowski, Hopfen, Tinti, Kaisersfeld, Vidulich, Herbst, Plener, Winterstein, Brestel, Klun.

— Gosp. žl. Cseh je, ne povedavši vzrokov, municipalnega sodeca gosp. Schleimerja iz službe djal, ker se ne zlaže z njegovo politiko. Imenovau sodec ima sedem majhenih otročičev, katerih še nobeden ni oskrbljen; in zdaj je na enkrat zgubil ves zaslužek, kajti se je gospodu žl. Cseh-u tako račilo. Po izreku gosp. Cseh-a se gospod sodec naj tolaži s tem, da bodo njegovo osodo delili tudi mnogi jegovi tovarši. — Res prav potolažljiva reč!

— Razdražba v Hrvaškem primorju proti madžaronskemu krivičnemu ravnanju prihaja zmirom vekša. Če bi se zatoraj tamo res kaj nenavadnega prigodilo, kar Bog obvari, gotovo ne bodo krivi razdraženi, temoč oni, kateri dražijo.

— V vseh časnikih se bere, da gospoduje še zmirom goveja kuga v našem cesarstvu, da bi se od naših dežel odvrnola ali morebiti celo izkorenila, namerjava naše ministerstvo — tako piše namreč dunajski časnik „Volkswirth“ — ostrejše naredbe vpeljati in sicer tele: Na mejah našega cesarstva se napravi več zaprtij (kontumacij); vsaka živina, ktera čez mejo dojde, se za 10 dni dene v zaprtijo, ker je na Ogrski stanovitno kužno gnjezdo, zato se z živino, ki se iz Ogrske v drugo deželo prižene naj ravna ravno tako, kakor z vunajno tujo živino. Deželnim zborom se bode priporočilo, da se napravi v vsaki deželi prisilna zavarovalnica živinska. Postava za pobijanje sumljive živine bode ostrejša.

— Na Dunaju se je napravilo iz najmenitnejših in bogatih mestjanov komité, kateri bi naj skrbel, da se cesarju Maksu postavi prav imeniten spominek.

— Baron Rauch je imenovan za pravega kronskega namestnika v Zagrebu, ima 12000 fl. plače, je tajni svetovavec in bo stanoval v banskem stanovanju.

— Iz Meksike se piše, da je Dano francoski poslanec tamo vjet in da se ž njim ravna, kot zasebnim človekom ne pa kot z polancem. Pred osmimi mesci si je vzel naj bogatejšo Meksikanko za ženo in postal taki 1,200.000 pijastrov (1,700.000 tolarjev) v Evropu. V Meksiki pa se nahaja postava, ktera prepovedava izvažanje gotovega denarja — Prav izvrstna postava. — Ko je Porfirio Diaz došel v vzeto mesto, je izrekel, da se mora z vsemi poslanci tujih vlad, ko zasebnimi ljudmi ravnati. Ker je na ta način gosp. Dano podvržen občinskim postavam, se mu je taki naznanilo, da ostane tako dolgo vjet v Meksiki, dokler ne spravi one pijastre nazaj v deželo, ktere je poslal v Evropo. Tako tedaj stoji ta stvar.

— Kakor smo izvedeli iz gotovega vira, se je slovenska narodna čitavnica Solkanska v nedeljo 14. t. m. z veliko slovestnostjo odprla. Lepe narodne pesmi, govori, deklamacije in napitki so navdušili vse nasoče. Živila tedaj čitavnica Solkanska.

— Pravi se, da je iskren rodoljub in po celem slovenskem svetu dovolj poznan pisatelj župnik Matija Majar zaprt v Kapucinskem samostanu v Celovcu in sicer zato, ker je bil v Moskvi pri razstavi.

— Polak Berezovski, ki je hotel v Parizu ruskega cara vstreliti, je obsojen (15. julija) k posilnemu delanju na vse žive dni.

— Iz Reke se piše, da je tudi Hrgešič, adjunkt župnijske sodnije, svojo službo zgubil, zakaj to se prav za prav ne ve! — Vodil je preiskavno pravdo proti onim madžaronom, kateri so v Kukuljanovi nemir podigli. — Ali je morebiti to njegovo pregrešenje?

— Iz Madrita se piše, da je deželni poglavar naznanil ukaz, po katerem se skoz celo leto ne sme več praznikov ob-

služavati kakor samo trinajst; ta ukaz tudi zapoveduje ostro, da je dolžnost vsakega državljana, da mora v nedeljo in v praznikih svojo delavnico in štacun zapreti in na dalje, da se časniki v nedeljo ne smejo izdavat.

— V Galiciji je velika povodenj t. m. samo pri železnicah več od jednega milijona škode napravila. Večidel dežele je pokončan in nadloga zato strahovita.

V Italiji je prekucijski veter začel spet od dneva do dneva bolj puhati in nemiri, kateri se skorej vsak dan na Rimski meji ponavljajo in prekucijsko gibanje v Siciliji ne da dobre nade.

— V Črnigori in Dalmaciji je kolera spet začela ostro gospodovati in tudi iz Italije in nekterih krajev Francoske se čuje, da kolera posamezne ljudi popada. V Varšavi pa je že letos več od 300 ljudi za kolero umrlo.

— Pravi se, da je gosp. žl. Rauch prepovedal vsako slovesnost pri prvem velikem zboru 28. t. m. jugoslovenske akademije znanosti v Zagrebu.

— Kar se tiče upora na Kreti smo iz gotovega vira izvedeli, da so vse širokoustno naznanjene turške zmage nič kaj drugega, ko samo gola laž. Krečanom se zdaj bolj godi, ko kedaj prej, celo 5 parobrodov so z 30 topovi oborožili in proti turškim barkam poslali.

— Iz Varšave je došla sledeča važna novica: Ruska armada, ktera je bila zarad vaj skupčena pri Pavonskih, in kateri je že bilo zapovedano, da se po končanih vajah, mora spet pomeknoti v Rusko, je zdaj naglo dobila povelje, da mora ostati v Polski in se taki pomeknoti proti meji Galicije. Ta uredba je naredila mnogo hrupa, ker se iz nje sklepa, da se morebiti premeni politična razmera med Rusko in Avstrijo.

— Letos je imel profesor slovaščine na Graškem vseučelišču gosp. dr. Krek 41 slušateljev, to je za prvo polletje jako dosti in tudi jasno znamenje, da je ta stolica bila živa potreba.

Razglas in prošnja.

Namenjem sem prihodno šolsko leto „Praktično glaskovanje v zvezi z spisanim“ izdati. Prosim tedaj vse svoje soprobrate, da me v tej važni reči s svojimi sestavki radi podpirajo. Kdor me podpirati želi, ga prosim, naj mi svoje sestavke naj manje do konca septembra pošlje. Imena podpornikov bodo v knjižici naznanjena.

Z družinimi močmi bo knjižica kmalu na svetlem.

Pri sv. Benediktu v slov. goricah 20. julija 1867.

Franjo Čeh, Strmski učitelj.

Tržna cena pretekli teden.

	V Varaždinu		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	4	80	5	45	4	60	4	50
Rži	3	80	4	10	4	—	2	50
Ječmena	2	80	—	—	3	50	—	—
Ovsa	1	80	1	90	2	—	1	70
Turšice (kuruze) vagan	3	—	3	30	3	40	3	10
Ajde	2	40	—	—	3	50	2	50
Prosa	2	—	—	—	3	50	—	—
Krompirja	1	10	1	30	1	90	—	—
Govedine funt	—	17	—	22	—	22	—	22
Teletine	—	20	—	24	—	22	—	22
Svinjetine črsteve funt	—	24	—	24	—	—	—	—
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	8	—	—	—	6	90	7	80
" 18" "	—	—	4	16	—	—	—	—
" 36" mehkih "	5	—	—	—	5	—	5	83
" 18" "	—	—	3	—	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	70	—	80	—	70	—	—
" " mehkega "	—	60	—	50	—	—	—	—
Sena cent	1	—	—	—	—	70	—	95
Slame cent v šopah	1	—	—	45	—	—	—	90
" " za steljo	—	70	—	40	—	—	—	60
Slanine (špeha) cent	36	—	24	—	—	—	—	—
Jajec, šest za	—	12	—	10	—	—	—	—

Ažijo srebra 124.75.

Narodno drž. posojilo 68.60.

Loterijine srečke.

V Gradcu 17. julija 1867: **4 67 26 22 66**

Prihodnje srečkanje je 27. julija 1867.

V Trstu 20. julija 1867: **41 22 59 42 55**

Prihodnje srečkanje je 31. julija 1867.